

Correspondence of Bibliographic Records of Geographical Materials in NLAI with Resource Description and Access (RDA)

Document Type: Research Paper

Mohsen Haji Zeinolabedini

*Corresponding author: Ph.D. Department of Knowledge and Information Science, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: zabedini@gmail.com

Fatemeh Jamani

Msc, Library of Shahid Beheshti, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: fatemeh.jamani@gmail.com

Masomeh Karbala Aghaei Kamran

Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Azzahra University, Tehran, Iran. Email: ir.ac.alzahra@mai.com

Abstract

Purpose: The purpose of this study was to determine the degree of compliance of bibliographic records of geographical materials of the National Archives and Library of the Islamic Republic of Iran with the rules of RDA.

Methodology: The present study is applied in terms of purpose and has been done by survey research method and descriptive-analytical approach. The research population included 3946 map records and 139 atlas records. The research sample was selected with 351 map records and 139 atlas records. Data collection tools include a checklist based on Bibco, fields taken from the map and atlas of Iran MARC in the National Library of Iran and is one of the adaptive tables of Iran MARC to RDA.

Findings: In the first part of the study, it was found that 25.64% of the fields related to the map and 22.72% of the fields related to the atlas have information and the rest of the fields have no information and content. In the second part of the research, the results showed that 35.77% of the information in the map records and 39.77% in the atlas records, with RDA elements are compatible.

Conclusion: Most of the records fields examined are without information. Block 2 in map records and blocks zero and 1 in atlas records have the most compliance, furthermore block 4 in map and atlas records has the least compliance with the rules and elements of RDA. The main reason for the lack of compliance is that the fields are empty. The geographical material records which currently are available in the National Library are incomplete and have shortcomings for the use and implementation of RDA, therefore these shortcomings must be investigated and supplemented.

Keywords: Cartographic Resource, Maps, Atlases, Resource Description and Access (RDA), Descriptive Cataloging, National Library and Archives of IR Iran.

Citation: Haji Zeinolabedini, M., Jamani, F., & Karbala Aghaei Kamran, M. (2022). Correspondence of Bibliographic Records of Geographical Materials in NLAI with Resource Description and Access (RDA). *Management of Information Resources & Services*, 9(1), (41-52). (In Persian)

(DOI): 10.30473/MRS.2022.65004.1528

Quarterly Journal of Management of Information Resources & Services

Vol 9, No 1, (Series 33), Spring 2022, (41-52)

Received: (2022/08/06)

Accepted: (2022/09/15)

Copyrights

© 2022 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

همخوانی پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر. دی. ای.)

نوع مقاله: پژوهشی

محسن حاجی زین‌العابدینی

*نویسنده مسئول: استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

E-mail: zabedini@gmail.com

فاطمه جمانی

E-mail: fatemeh.jamani@gmail.com

کارشناس ارشد، کتابخانه شهید بهشتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

معصومه کربلا آقایی کامران

E-mail: ir.ac.alzahra@mai.com

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش: هدف پژوهش حاضر، تعیین میزان انطباق پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر. دی. ای.) بود.

روش کار پژوهش: روش این پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و با روش پژوهش پیمایشی و رویکرد تحلیلی انجام شده است. جامعه پژوهش شامل ۳۹۴۶ پیشینه نقشه و ۱۳۹ پیشینه اطلس بود. نمونه پژوهش برابر با ۳۵۱ پیشینه نقشه و ۱۳۹ پیشینه اطلس انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات شامل سیاهه وارسی بر اساس بیکو، فیلدهای برگرفته از کاربرگه نقشه و اطلس مارک ایران در کتابخانه ملی ایران بوده و از جدول انطباقی مارک ایران و (آر. دی. ای.) استفاده شده است.

یافته‌ها: در بخش اول پژوهش، مشخص شد که ۲۵/۶۴ درصد فیلدهای مربوط به نقشه و ۲۲/۷۳ درصد فیلدهای مربوط به اطلس دارای اطلاعات و بقیه فیلدها بدون اطلاعات و محتوا هستند. در بخش دوم پژوهش، نتایج نشان داد که ۳۵/۷۷ درصد از اطلاعات موجود در پیشینه‌های نقشه و ۳۹/۷۷ درصد در پیشینه‌های اطلس، با عناصر (آر. دی. ای.) انطباق دارند.

بحث و نتیجه‌گیری: مطابق یافته‌های انجام شده، بیشتر پیشینه‌های مورد بررسی بدون اطلاعات هستند. بلوک ۲ در پیشینه‌های نقشه و بلوک صفر و ۱ در پیشینه‌های اطلس، بیشترین انطباق و بلوک ۴ در پیشینه‌های نقشه و اطلس، کمترین انطباق را با قواعد و عناصر (آر. دی. ای.) دارند. دلیل اصلی فقدان انطباق، خالی بودن فیلدها است. پیشینه‌های مواد جغرافیایی که در حال حاضر در کتابخانه ملی موجود است، کامل نبوده و دارای نواقص و کاستی‌هایی است که برای به‌کارگیری و پیاده‌سازی (آر. دی. ای.) باید این نواقص، بررسی و تکمیل گردند.

واژه‌های کلیدی: مواد جغرافیایی، نقشه‌ها، اطلس‌ها، قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر. دی. ای.)، فهرست‌نویسی توصیفی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.

استناد: حاجی زین‌العابدینی، محسن؛ جمانی، فاطمه و کربلا آقایی کامران، معصومه (۱۴۰۱). همخوانی پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر. دی. ای.). *مدیریت منابع و خدمات اطلاعاتی*، ۹(۱)، (۴۱-۵۲).

(DOI): 10.30473/MRS.2022.65004.1528

فصلنامه مدیریت منابع و خدمات اطلاعاتی

سال نهم، شماره اول، (پیاپی ۳۳)، بهار ۱۴۰۱، (۴۱-۵۲)

تاریخ دریافت: (۱۴۰۱/۰۵/۱۵)

تاریخ پذیرش: (۱۴۰۱/۰۶/۲۴)

Copyrights

© 2022 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

مقدمه

تولید پیشینه‌های کتاب‌شناختی، به منظور توصیف و تحلیل منابع اطلاعاتی، یکی از فعالیت‌هایی است که از گذشته‌های دور در کتابخانه‌ها صورت گرفته است. قوانین فهرست‌نویسی انگلومریکن^۱ به مدت چندین دهه مورد استفاده قرار گرفته است و میلیون‌ها پیشینه با استفاده از آن، به وجود آمده‌اند (شعبان‌زاد و درخوش، ۱۳۹۰). دلایل بسیاری همچون تغییر در محمل‌های اطلاعاتی و ظهور منابع جدید، شیوه‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات، نیازها و رفتار اطلاعاتی کاربران، باعث تحول در رویکردها، قواعد و نرم‌افزارهای مورد استفاده در کتابخانه شده است.

نظام‌های فهرست‌نویسی سنتی پیشینه‌های خود را براساس توصیف مواد اطلاعاتی از قبیل کتاب‌ها، فیلم‌ها، اشیا رقومی و نوار صوتی موجود در مجموعه فهرست می‌کردند. گرچه کاربران کتابخانه می‌توانستند اطلاعات مناسبی درباره یک ماده اطلاعاتی به دست آورند، اما نمی‌توانستند اطلاعات زمینه‌ای و اطلاعات مربوط به پیشینه تاریخی ایجاد یک ماده را پیدا کنند. به‌ویژه برای موسیقی و منابع غیرکتابی رایج، پیشینه‌های فهرست‌نویسی اطلاعات محدودی درباره اثر و اطلاعات مربوط به اجرای آن ارائه می‌دهند. یکی از مهم‌ترین دلایل این امر محدودیت‌های قوانین و نظام‌های پیشین فهرست‌نویسی مانند ویرایش دوم قواعد فهرست‌نویسی انگلو امریکن، استاندارد بین‌المللی توصیف کتاب‌شناختی (آی. اس. بی. دی) و فهرست ماشین‌خوان (مارک) در توصیف لایه‌های چندگانه پیشینه‌های کتاب‌شناختی است که در تعریف روابط اطلاعات کلیه منابع اطلاعاتی از جمله منابع موسیقایی اهمیت دارند (امیری، ۱۳۹۹ به نقل از: کیم، ۲۰۱۵).

رواج فناوری‌های وب پایه و گسترش استفاده از اینترنت، متخصصان حوزه سازمان‌دهی اطلاعات را بر آن داشت تا در شیوه سازمان‌دهی اطلاعات تغییراتی ایجاد کنند و این کار را از قواعد فهرست‌نویسی آغاز کردند. با معرفی (آر. دی. آی.) به عنوان جایگزینی برای قواعد انگلو امریکن حرکت از فهرست‌های تخت و یک سطحی به سمت فهرست‌های چند سطحی با استفاده از روابط تعریف شده در این قواعد، توانایی فوق‌العاده قواعد جدید در توصیف منابع مختلف اطلاعاتی را به خوبی نمایان ساخته است. با توجه به اینکه سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان سازمان مادر باید پیشرو در

استفاده از قواعد و استانداردهای سازمان‌دهی جدید باشد، باید شرایط لازم برای توصیف هر یک از منابع اطلاعاتی و قابلیت‌های به‌کارگیری قواعد جدید در توصیف منابع، شناسایی شود. در پژوهش‌های علمی، مواد جغرافیایی به‌عنوان وسیله‌ای بسیار کارآمد و منبعی مهم، مورد استفاده قرار می‌گیرند (ربیبی، ۱۳۷۱). با توجه به اهمیت و نقشی که مواد جغرافیایی در اطلاع‌رسانی دارند، لازم است که نگهداری و سازمان‌دهی آن‌ها با دقت بیشتری انجام گیرد تا اطلاعات، صحیح‌تر و سریع‌تر به دانش‌پژوهان و متخصصان انتقال یابد (اکبری، ۱۳۷۹). فهرست‌نویسی مواد جغرافیایی در کتابخانه ملی ایران براساس قواعد انگلومریکن و در قالب مارک ایران صورت می‌گیرد. با تغییر قواعد فهرست‌نویسی و جایگزینی قواعد (آر. دی. آی.) به جای قواعد انگلومریکن، باید تکلیف انبوه پیشینه‌های کتاب‌شناختی پیشین مشخص شود که بر مبنای قواعد انگلومریکن تهیه شده‌اند. بنابراین ضروری است بررسی شود که این پیشینه‌ها چه میزان با قواعد جدید هماهنگ بوده و وضعیت تبدیل آن‌ها به پیشینه‌های جدید چگونه است. مسئله دیگر این است که استفاده از این قواعد با توجه به پیشینه‌های موجود در ایران تا چه حد امکان‌پذیر است. در این زمینه بررسی‌هایی در ایران انجام گرفته است و این مقاله نیز سعی دارد این موضوع را در مورد مواد جغرافیایی بررسی کند. لذا، ضمن مطالعه وضعیت فعلی پیشینه‌های مواد جغرافیایی موجود در فهرست کتابخانه ملی ایران، میزان انطباق اطلاعات این پیشینه‌ها با قواعد (آر. دی. آی.) نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی در مورد به‌کارگیری (آر. دی. آی.) برای منابع مختلف انجام شده است. هر یک از این پژوهش‌ها از منظر بی‌شمار به این مهم، پرداخته‌اند. برخی از آن‌ها به مشکلات فهرست‌نویسی این منابع با توجه به قواعد پیشین پرداخته و کاستی‌های موجود را شناسایی کرده‌اند. در ادامه به مهم‌ترین این پژوهش‌ها اشاره شده است.

مرادی (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی عناصر توصیفی به کار رفته در پیشینه‌های کتاب‌شناختی کتابخانه‌های دیجیتال ایران براساس قواعد (آر. دی. آی.)» و ارائه الگوی پیشنهادی برای به‌کارگیری این قواعد» به شناسایی وضعیت فهرست‌نویسی توصیفی کتابخانه‌های دیجیتال که براساس قواعد انگلومریکن ایجاد شده‌اند و بررسی میزان انطباق آن‌ها با قواعد (آر. دی. آی.) برای کامل‌تر شدن پیشینه و در نتیجه سهولت ذخیره و بازیابی اطلاعات در کتابخانه‌های دیجیتال

1. Anglo-American

گروه اثر وابسته که از نظر کاربرد پر تعداد بودند انتخاب شدند که شامل آثار برگزیده، برگزیده - شرح، شرح، برگزیده - ترجمه می‌باشند. یافته‌ها نشان داد که قواعد (آر. دی. ای.) به میزان ۹۱/۶۶ درصد با آثار وابسته برگزیده و برگزیده - شرح شاهنامه و به میزان ۹۰/۹۰ درصد با آثار شرح و برگزیده - ترجمه شاهنامه سازگار می‌باشد. بدین ترتیب قواعد (آر. دی. ای.) با پیشینه‌های مورد بررسی بیش از ۹۰ درصد انطباق دارند. راکول^۱ (۱۹۹۹) در پژوهش خود با عنوان «مناطق دارای مشکل در فهرست‌نویسی توصیفی نقشه‌های برگه‌ای»، به بررسی تفاوت‌های ناحیه‌های کتاب‌شناختی که جهت فهرست‌نویسی مدارک و برگه‌های نقشه‌ای استفاده می‌شوند، می‌پردازد. در این پژوهش نکات، دستورالعمل‌ها، تصاویر و نمونه‌هایی برای حل این مشکلات بیان شده است. همچنین بیان می‌کند که بسیاری از این مشکلات و خطاهای متداول، ناشی از عدم آشنایی و تجربه افراد با نحوه فهرست‌نویسی نقشه‌ها است. بیمر^۲ (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان «فرداده نقشه: عناصر ضروری برای ذخیره و جستجو»، به تهیه روشی در جهت انتشارات جاری در داده نقشه و فرمت‌های فایلی که امروزه برای ذخیره‌سازی این داده‌ها استفاده می‌شود، می‌پردازد. همچنین این مقاله در مورد سیستم‌هایی که امروزه به وسیله کتابخانه‌ها و آرشیوها، برای نقشه‌ها استفاده می‌شود تحقیق می‌کند. این پژوهش بیان می‌دارد که فهرست‌نویسان آینده نقشه باید سیستم‌های مناسب و امن برای بازیابی و دربرداشتن اطلاعات جغرافیایی مکانی، به خصوص مختصات عددی، را فراهم آورند. سیکل^۳ و استیل^۴ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «چگونه مارک تغییر یافت؟: تاریخچه قالب و رابطه آینده آن با آر. دی. ای.» به تعریف و شناسایی مارک می‌پردازند. آن‌ها در این مقاله به تفاوت‌های قواعد انگلومریکن و (آر. دی. ای.) اشاره کرده و همچنین تغییراتی که در مارک ۲۱ ایجاد خواهد شد را مورد بررسی قرار می‌دهند. در میان برچسب‌ها، سه فیلد ۳۳۶، ۳۳۷ و ۳۳۸ که برای محتوا، رسانه و نوع حامل است، اضافه خواهد شد.

بررسی متون و پژوهش‌های صورت گرفته، بیانگر این است که به‌کارگیری پیشینه‌های قبلی موجود در فهرست‌های کتابخانه‌ای برای اجرای قواعد جدید فهرست‌نویسی و میزان تغییراتی که لازم است در این پیشینه صورت گیرد تا قابل استفاده در فهرست‌های جدید باشند، به بررسی و دقت فراوانی نیاز دارد.

پرداخت. این پژوهش از نوع کاربردی بوده و به روش پیمایشی - توصیفی انجام شده است. روش گردآوری اطلاعات از نوع میدانی و کتابخانه‌ای است. جهت گردآوری داده‌ها از سه سیاهه واریسی استفاده شده است. جامعه پژوهش ۱۲ وبسایت کتابخانه دیجیتال و نمونه پژوهش پیشینه‌های کتاب‌شناختی کتابخانه‌های دیجیتالی ایران است. نتایج این پژوهش نشان داد که داده‌های توصیفی موجود در پیشینه‌های کتاب‌شناختی کتابخانه‌های دیجیتال ایران که برخی از آن‌ها در واقع فهرست‌های رایانه‌ای تکامل یافته هستند، با قوانین کنونی هم‌خوانی کاملی ندارند. رخسانی (۱۳۹۱) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی وضعیت منابع اینترنتی در (آر. دی. ای.) و مقایسه آن با قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن» به روش مقایسه‌ای (تطبیقی)، به بررسی وضعیت توصیف منابع اینترنتی در (آر. دی. ای.) و مقایسه آن با قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن پرداخته است. جامعه پژوهش، ناحیه‌های توصیف فصل ۱، فصل ۹ و فصل ۱۲ آخرین ویرایش قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن و عناصر توصیف فصل ۱ تا ۷ قواعد (آر. دی. ای.) است. اطلاعات لازم برای توصیف منابع اینترنتی براساس قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن، از طریق بررسی ناحیه‌های توصیف در این دو قواعد بررسی و عناصر لازم برای توصیف منابع اینترنتی استخراج گردیده است. سپس اطلاعات هر ناحیه از قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن در قیاس با عنصر نظیرش در قواعد (آر. دی. ای.) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج این پژوهش نشان داد که میزان انطباق ناحیه‌های توصیف منابع اینترنتی در انگلومریکن در مقایسه با عناصر توصیف منابع اینترنتی در (آر. دی. ای.)؛ ۵۹/۴۵ درصد است. همچنین نتیجه گرفته که در مورد عنوان کامل میان قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن و قواعد (آر. دی. ای.) تفاوتی وجود ندارد و در مورد شرح مسئولیت، شرح ویرایش، اندازه، محل نشر، نام ناشر، تاریخ نشر، فروست و یادداشت میان قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن و قواعد (آر. دی. ای.) تفاوت نگارشی وجود دارد.

باقری‌فر (۱۳۹۵) پژوهش خود را با عنوان «بررسی سازگاری قواعد (آر. دی. ای.) با آثار وابسته فارسی (مطالعه موردی: شاهنامه)» انجام داد. هدف از این پژوهش سازمان‌دهی و فهرست‌نویسی آثار و بازیابی آثار وابسته به یک اثر می‌باشد. در این پژوهش با استفاده از پیشینه‌های کتاب‌شناختی آثار وابسته فارسی، میزان سازگاری قواعد (آر. دی. ای.) با این آثار بررسی شد. این پژوهش پیمایشی است و با استفاده از روش تطبیقی و به صورت ارزیابانه انجام گرفته است. جامعه پژوهش متشکل از ۱۱۲۵ پیشینه کتاب‌شناختی آثار وابسته به شاهنامه در فهرست پیوسته کتاب‌شناسی ملی ایران است که از میان تمام پیشینه‌ها ۴

1. Rockwell
2. Beamer
3. Seikel
4. Steele

روش کار پژوهش

در این پژوهش از روش مطالعه سندی و کتابخانه‌ای برای استخراج عناصر فهرست‌نویسی مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران و روش توصیفی - پیمایشی با رویکرد تطبیقی استفاده شده است. پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران که در نرم‌افزار رسا قابل‌بازرسی است، شامل نقشه، اطلس و سایر مواد جغرافیایی می‌باشند. با جستجوهای ترکیبی صورت گرفته، تعداد کل مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۵، برابر با ۷۷۶۷ پیشینه است که از این تعداد، ۶۹۰۵ پیشینه را نقشه‌ها تشکیل می‌دهند. نقشه‌ها شامل ۳۹۴۶ پیشینه کامل که شامل اطلاعات کامل فهرست‌نویسی است و ۲۹۵۹ پیشینه مختصر و ناقص هستند. همچنین تعداد اطلس‌ها ۶۱۲ پیشینه است که تعداد پیشینه‌های کامل شامل ۱۳۹ پیشینه است. سایر مواد جغرافیایی ۲۵۰ پیشینه است که شامل نقشه‌های الکترونیکی می‌باشد که به دلیل ناقص بودن اطلاعات و تعداد کم پیشینه‌ها از جامعه پژوهش حذف گردید. بنابراین، جامعه پژوهش شامل ۳۹۴۶ پیشینه نقشه و ۱۳۹ پیشینه اطلس است. روش نمونه‌گیری، تصادفی بوده و طبق جدول کرجسی و مورگان تعداد نمونه نقشه، ۳۵۱ پیشینه تعیین شد. به دلیل کم بودن تعداد اطلس‌ها، کل ۱۳۹ پیشینه به‌عنوان نمونه انتخاب شدند و نمونه‌گیری به عمل نیامد.

برای گردآوری داده‌ها از سیاهه واری مطابقت با راهنمای بیبکو^۱ و کاربرگه مارک ایران و جداول تطبیقی مارک ایران با (آر. دی. ای.) (پازوکی (۱۳۹۱) و مظفری (۱۳۹۳))، برای انطباق برچسب‌های مارک و قاعده‌های نظیر و متناسب آن‌ها در (آر. دی. ای.) استفاده شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی استفاده شده است. در آمار توصیفی از جداول فراوانی، درصد فراوانی و میانگین استفاده شده است.

یافته‌ها

در این بخش پرسش‌های پژوهش به طور جداگانه مطرح گردیده و مطابق با یافته‌ها به آن‌ها پاسخ داده شده و پیرامون پاسخ‌های به دست آمده، بحث صورت گرفته و توضیحاتی داده می‌شود.

پرسش اول: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی از چه عناصر توصیفی استفاده کرده است؟

تعدادی از فیلدها از طریق ماشین به صورت خودکار و از پیش تعیین شده مقداردهی می‌شوند و برخی دیگر مطابق جداول ثابت و دستورالعمل‌های خاص توسط نیروی انسانی ورود اطلاعات می‌گردند، بنابراین در این پژوهش، فیلدهایی از پیشینه‌ها که دارای این ویژگی‌ها بودند، مورد بررسی قرار نگرفته است. بلوک یک، هشت و نه شامل این فیلدها هستند.

در بلوک صفر، برای نقشه‌ها، فیلد شماره کتاب‌شناسی ملی و برای اطلس‌ها دو فیلد شماره شابک و شماره کتاب‌شناسی ملی مورد استفاده قرار گرفته است.

در بلوک دو، فیلدهای عنوان، پدیدآور، شرح ویراست، مقیاس، وضعیت نشر، مشخصات ظاهری، مواد همراه اثر و فروست، در کاربرگه نقشه‌ها و اطلس‌ها به طور مشترک وجود دارد.

در بلوک سه نیز ۱۳ فیلد اصلی هم در کاربرگه نقشه‌ها و هم در کاربرگه اطلس‌ها به کار رفته است که شامل فیلدهای یادداشت کلی، یادداشت عنوان و پدیدآور، یادداشت نشر، یادداشت مشخصات ظاهری، یادداشت صحافی، یادداشت عنوان‌های مرتبط، یادداشت مسئولیت معنوی اثر، کتابنامه و واژه‌نامه، نمایه و چکیده، نسخه اصلی، تکثیر، یادداشت محتوا و یادداشت خلاصه است.

در بلوک چهار، سه فیلد اثر همراه، صحافی در جلد و صحافی به کار رفته است.

بلوک پنج شامل فیلدهای عنوان قراردادی، عنوان روی جلد، عنوان‌های گوناگون دیگر و ترجمه فهرست‌نویس در کاربرگه مربوط به نقشه‌ها می‌باشد و در کاربرگه اطلس‌ها علاوه بر فیلدهای ذکر شده، دو فیلد عنوان اصلی به زبان دیگر و عنوان عطف وجود دارد.

بلوک شش شامل فیلد موضوع و رده است که در کاربرگه نقشه‌ها و اطلس‌ها، مشترک است.

بلوک هفت نیز شامل فیلدهای سرشناسه نام شخص، شناسه افزوده نام شخص، منشأ یا مالکیت، تنالگان همکار، شناسه افزوده تنالگان، نام تنالگان، منشأ یا مالکیت و نام خاندان، منشأ و مالکیت برای کاربرگه نقشه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است. علاوه بر فیلدهای نام برده، فیلد نویسنده همکار نیز در کاربرگه اطلس‌ها وجود دارد.

میانگین فیلدهای دارای اطلاعات و فیلدهای بدون اطلاعات در هر بلوک مربوط به پیشینه‌های نقشه، در جدول ۱ آورده شده است.

۱. BiBCO (Bibliographic Cooperative) Standard Record (BSR) for Cartographic Materials

جدول ۱. نسبت میانگین فیلهای دارای اطلاعات و بدون اطلاعات در بلوک‌های مختلف مربوط به نقشه

نقشه				عنوان و شماره بلوک	
میانگین	ندارد	میانگین	دارد	اطلاعات	
۰	۰	۳۵۱	۳۵۱	فراوانی	بلوک صفر (شناسایی)
	۱		۱	تعداد فیلد	
۱۳۶/۵	۱۰۹۲	۲۱۴/۵	۱۷۱۶	فراوانی	بلوک دو (اطلاعات توصیفی)
	۸		۸	تعداد فیلد	
۲۴۸/۸۴	۳۲۳۵	۴۸/۱۵	۶۲۶	فراوانی	بلوک سه (یادداشت‌ها)
	۱۳		۱۳	تعداد فیلد	
۳۴۱	۱۰۲۳	۱۰	۳۰	فراوانی	بلوک چهار (اطلاعات ارتباطی)
	۳		۳	تعداد فیلد	
۳۳۳/۷۵	۱۳۳۵	۱۷/۲۵	۶۹	فراوانی	بلوک پنج (عنوان مرتبط)
	۴		۴	تعداد فیلد	
۰	۰	۳۵۱	۳۵۱	فراوانی	بلوک شش (موضوع)
	۱		۱	تعداد فیلد	
۳۲۴/۲۸	۲۲۷۰	۲۶/۷۱	۱۸۷	فراوانی	بلوک هفت (مسئولیت)
	۷		۷	تعداد فیلد	
۲۴۲	۸۹۵۵	۹۰	۳۳۳۰	فراوانی	جمع
	۳۷		۳۷	تعداد فیلد	
	۶۸/۹۵		۲۵/۶۴	درصد فراوانی	

اطلاعات را دارا هستند. در پیشینه‌های مورد بررسی نقشه، میانگین تعداد فیلهای دارای اطلاعات ۹۰ فیلد و تعداد فیلهای بدون اطلاعات برابر با ۲۴۲ فیلد است.

میانگین فیلهای دارای اطلاعات و فیلهای بدون اطلاعات در هر بلوک مربوط به پیشینه‌های اطلس، در جدول ۲ آورده شده است.

در جدول ۱ نسبت میانگین فیلهای دارای اطلاعات و بدون اطلاعات در بلوک‌های مختلف مربوط به نقشه نمایش داده شده است. مطابق این جدول، بلوک صفر و ۶ با میانگین ۳۵۱ بیشترین میزان و بلوک ۴ با میانگین ۱۰، کمترین میزان فیلهای حاوی اطلاعات را دارند. همچنین بلوک ۴ با ۳۴۱ فیلد بیشترین میزان و بلوک صفر و ۶ با صفر فیلد، کمترین میزان فیلهای بدون

جدول ۲. نسبت میانگین فیلهای دارای اطلاعات و بدون اطلاعات در بلوک‌های مختلف مربوط به اطلس

اطلس				عنوان و شماره بلوک	
میانگین	ندارد	میانگین	دارد	اطلاعات	
۰	۰	۱۳۹	۲۷۸	فراوانی	بلوک صفر (شناسایی)
	۲		۲	تعداد فیلد	
۶۲/۵	۵۰۰	۷۶/۵	۶۱۲	فراوانی	بلوک دو (اطلاعات توصیفی)
	۸		۸	تعداد فیلد	
۱۳۳/۷۶	۱۷۳۹	۵/۲۳	۶۸	فراوانی	بلوک سه (یادداشت‌ها)
	۱۳		۱۳	تعداد فیلد	
۱۳۹	۴۱۷	۰	۰	فراوانی	بلوک چهار (اطلاعات ارتباطی)
	۳		۳	تعداد فیلد	
۱۳۳/۱۶	۷۹۹	۵	۲۵	فراوانی	بلوک پنج (عنوان مرتبط)
	۶		۶	تعداد فیلد	
۱۰	۱۰	۱۳۹	۱۲۹	فراوانی	بلوک شش (موضوع)
	۱		۱	تعداد فیلد	
۱۱۷/۳۷	۹۳۹	۲۱/۶۲	۱۷۳	فراوانی	بلوک هفت (مسئولیت)
	۸		۸	تعداد فیلد	
۱۰۷/۴۱	۴۴۰۴	۳۱/۵۸	۱۲۹۵	فراوانی	جمع
	۴۱		۴۱	تعداد فیلد	

استفاده شده‌اند و در (آر. دی. ای.) برای آن‌ها قاعده‌ای وجود داشت، با شماره قاعده مناسب تطبیق داده شدند و در جداول جداگانه برچسب بلوک آورده شده‌اند. برای اطلاع از میزان انطباق اطلاعات موجود در فیله‌های فهرست فعلی مواد جغرافیایی (نقشه و اطلس) با عناصر (آر. دی. ای.) از سیاهه واریسی شماره ۱ استفاده شده است. برای مشاهده این سیاهه واریسی به پیوست یک پایان‌نامه جمالی با عنوان «شناسایی وضعیت انطباق پیشینه‌های کتاب‌شناختی مواد جغرافیایی سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر. دی. ای.)» مراجعه نمایید.

در جدول ۳، برچسب‌های یونی مارک با شماره قاعده مناسب آن در (آر. دی. ای.) و همچنین نام عنصر آورده شده است. میزان فراوانی و درصد فراوانی نیز برای هر کدام از فیله‌ها محاسبه شده و در جدول قرار گرفته است.

در جدول ۲ نسبت میانگین فیله‌های دارای اطلاعات و بدون اطلاعات در بلوک‌های مختلف مربوط به اطلس نمایش داده شده است. مطابق این جدول بلوک صفر با میانگین ۱۳۹ فیله بیشترین میزان و بلوک ۴ با صفر فیله، کمترین میزان فیله‌های حاوی اطلاعات را دارند. همچنین بلوک ۴ با ۱۳۹ فیله بیشترین میزان و بلوک صفر با صفر فیله کمترین میزان فیله‌های بدون اطلاعات را دارند. در پیشینه‌های مورد بررسی اطلس، میانگین تعداد فیله‌های دارای اطلاعات ۳۱/۵۸ فیله و تعداد فیله‌های بدون اطلاعات برابر با ۱۰۷/۴۱ فیله است.

پرسش دوم: میزان انطباق عناصر توصیفی به کار رفته در پیشینه مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران با قواعد (آر. دی. ای.) چقدر است؟

برای پاسخ به این پرسش، از جداول تطبیقی مارک ایران با (آر. دی. ای.)، پازوکی (۱۳۹۱) و مظفری (۱۳۹۳) استفاده شده است. فیله‌هایی که در کاربرگه ورود اطلاعات مارک ایران

جدول ۳. وضعیت انطباق عناصر (آر. دی. ای.) با اطلاعات بلوک‌ها

اطلس		نقشه		عناصر (آر. دی. ای.)	شماره قاعده (آر. دی. ای.)	برچسب یونی مارک
عدم انطباق	انطباق	عدم انطباق	انطباق			
۰	۱۳۹	-	-	فراوانی	2.15	010
۰	۱۰۰	-	-	درصد فراوانی		
۰	۱۳۹	۲۱۸	۱۳۳	فراوانی	7.2	101
۰	۱۰۰	۶۲	۳۸	درصد فراوانی		
۰	۱۳۹	۰	۳۵۱	فراوانی	2.3.2	200 \$a
۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	درصد فراوانی		
۱۲۲	۱۷	۲۱۳	۱۳۸	فراوانی	2.3.3	200 \$d
۸۸	۱۲	۶۱	۳۹	درصد فراوانی		
۱۱۹	۲۰	۳۳۲	۱۹	فراوانی	2.3.4	200 \$e
۸۶	۱۴	۹۵	۵	درصد فراوانی		
۴۸	۹۱	۲۸۷	۶۴	فراوانی	2.4	200 \$f
۳۵	۶۵	۸۲	۱۸	درصد فراوانی		
۱۳۳	۶	۳۴۸	۳	فراوانی	2.5	205
۹۶	۴	۹۹	۱	درصد فراوانی		
۷۹	۶۰	۶	۳۴۵	فراوانی	7.25	206 \$a
۵۷	۴۳	۲	۹۸	درصد فراوانی		
۱۳۹	۰	۳۵۱	۰	فراوانی	7.26	206 \$b
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		
۱۳۹	۰	۳۵۱	۰	فراوانی	7.4	206 \$c
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		
۲	۱۳۷	۰	۳۵۱	فراوانی	2.8.2	210 \$a
۱	۹۹	۰	۱۰۰	درصد فراوانی		
۲	۱۳۷	۰	۳۵۱	فراوانی	2.8.4	210 \$c
۱	۹۹	۰	۱۰۰	درصد فراوانی		

اطلس		نقشه		عناصر (آر. دی. ای.)	شماره قاعده (آر. دی. ای.)	برچسب یونی مارک	
عدم انطباق	انطباق	عدم انطباق	انطباق				
۲	۱۳۷	۰	۳۵۱	فراوانی	2.8.6	210 \$d	
۱	۹۹	۰	۱۰۰	درصد فراوانی	تاریخ نشر		
۰	۱۳۹	۱	۳۵۰	فراوانی	مشخصات ظاهری (اندازه و تعداد)	215 \$a	
۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	درصد فراوانی		3.4	
۰	۱۳۹	۱	۳۵۰	فراوانی	مشخصات ظاهری (ابعاد)	215 \$c	
۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	درصد فراوانی		3.5	
۱۳۶	۳	۳۵۱	۰	فراوانی	ماده اصلی	215 \$d	
۹۸	۲	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		3.6	
۱۳۹	۰	۳۵۱	۰	فراوانی	قالب	215 \$d	
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		3.8	
۰	۱۳۹	۰	۳۵۱	فراوانی	طرح‌بندی	3.11	
۰	۱۰۰	۰	۱۰۰	درصد فراوانی			
۹۹	۴۰	۱۰۰	۲۵۱	فراوانی	فروست	2.12.2	
۷۱	۲۹	۲۸	۷۲	درصد فراوانی			
۱۰۱	۳۸	۲۰۱	۱۵۰	فراوانی	یادداشت عنوان	300	
۷۳	۲۷	۵۷	۴۳	درصد فراوانی		2.17.2	
۱۳۰	۹	۲۳۵	۱۱۶	فراوانی	یادداشت پدیدآور	304	
۹۴	۶	۶۷	۳۳	درصد فراوانی		2.17.3	
۱۳۸	۱	۳۳۸	۱۳	فراوانی	یادداشت نشر	306	
۱۰۰	۰	۹۶	۴	درصد فراوانی		2.17.7	
۱۳۵	۴	۳۱۲	۳۹	فراوانی	یادداشت کتابنامه، واژه‌نامه	320	
۹۷	۳	۸۹	۱۱	درصد فراوانی		7.16	
۱۳۹	۰	۳۵۱	۰	فراوانی	یادداشت تکثیر	325	
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		j.4.1	
۱۳۸	۱	۳۵۰	۱	فراوانی	یادداشت محتوا	327	
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		j.2	
۱۳۹	۰	۳۵۰	۱	فراوانی	اثر همراه	423	
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی		j.2.5	
۱۳۹	۰	۳۲۷	۲۴	فراوانی	صحافی با	482	
۱۰۰	۰	۹۳	۷	درصد فراوانی		j.5.5	
۷۱	۶۸	۲۹۸	۵۳	فراوانی	پدیدآورنده	700	
						19.2	702
۵۱	۴۹	۸۵	۱۵	درصد فراوانی			711
							712
۳۶	۱۰۳	۲۱۷	۱۳۴	فراوانی	سایر اشخاص، خاندان یا سازمان‌های مرتبط با یک اثر	700	
						19.3	702
۲۶	۷۴	۶۲	۳۸	درصد فراوانی			711
							712
۱۳۸	۱	۳۵۱	۰	فراوانی	پدیدآورنده همکار	700	
						20.2	702
۱۰۰	۰	۱۰۰	۰	درصد فراوانی			711
							712
۰	۱۳۹	۲۱۷	۱۳۴	فراوانی	مبدأ اصلی	801	
۰	۱۰۰	۶۲	۳۸	درصد فراوانی		5.8	
۱۳۵	۴	۳۲۵	۲۶	فراوانی	یو.آر.ال.	856	
۹۷	۳	۹۳	۷	درصد فراوانی		4.6	

به دلیل اختلافی که در بلوک پنج مربوط به کاربرگه نقشه و جداگانه آورده شده است. اطلس وجود دارد، اطلاعات این بلوک در دو جدول به صورت

جدول ۴. وضعیت انطباق عناصر (آر. دی. ای.) با اطلاعات بلوک پنج (نقشه)

برچسب یونی مارک	شماره قاعده (آر. دی. ای.)	عناصر (آر. دی. ای.)	نقشه	
			انطباق	عدم انطباق
500	6.2.2	عنوان قراردادی فراوانی	۰	۳۵۱
		درصد فراوانی	۰	۱۰۰
512	2.3.6	عناوین گوناگون فراوانی	۴۵	۳۰۶
517		درصد فراوانی	۱۳	۸۷

جدول ۵. وضعیت انطباق عناصر (آر. دی. ای.) با اطلاعات بلوک پنج (اطلس)

برچسب یونی مارک	شماره قاعده (آر. دی. ای.)	عناصر (آر. دی. ای.)	نقشه	
			انطباق	عدم انطباق
500	6.2.2	عنوان قراردادی فراوانی	۰	۳۵۱
		درصد فراوانی	۰	۱۰۰
510	2.3.6	عناوین گوناگون فراوانی	۴۵	۳۰۶
512				
516				
517		درصد فراوانی	۱۳	۸۷

در جدول ۶ میزان انطباق و عدم انطباق همه بلوک‌ها با قواعد آر. دی. ای. به همراه مجموع آن‌ها آمده است.

جدول ۶. فراوانی و درصد فراوانی انطباق و عدم انطباق براساس بلوک

بلوک	نقشه				اطلس
	انطباق	عدم انطباق	انطباق	عدم انطباق	
بلوک صفر	فراوانی	-	-	۱۳۹	۰
	درصد فراوانی	-	-	۱۰۰	۰
بلوک ۱	فراوانی	۱۳۳	۲۱۸	۱۳۹	۰
	درصد فراوانی	۳۸	۶۲	۱۰۰	۰
بلوک ۲	فراوانی	۳۲۷۵	۲۶۹۲	۱۲۰۴	۱۱۵۹
	درصد فراوانی	۵۵	۴۵	۵۱	۴۹
بلوک ۳	فراوانی	۳۱۹	۱۷۸۷	۵۳	۷۸۱
	درصد فراوانی	۱۵	۸۵	۶	۹۴
بلوک ۴	فراوانی	۲۵	۶۷۷	۰	۲۷۸
	درصد فراوانی	۴	۹۶	۰	۱۰۰
بلوک ۵	فراوانی	۴۵	۶۵۷	۳۰	۲۴۸
	درصد فراوانی	۶	۹۴	۱۱	۸۹
بلوک ۷	فراوانی	۱۸۷	۸۶۶	۱۷۲	۲۴۵
	درصد فراوانی	۱۸	۸۲	۴۱	۵۹
بلوک ۸	فراوانی	۱۶۰	۵۴۲	۱۴۳	۱۳۵
	درصد فراوانی	۲۳	۷۷	۵۱	۴۹
جمع	فراوانی	۴۱۴۴	۷۴۳۹	۱۸۸۰	۲۸۴۶
	درصد فراوانی	۳۵/۷۷	۶۴/۲۲	۳۹/۷۷	۶۰/۲۲

است. خوشبختانه کتابخانه ملی ایران نیز به این امر توجه خاصی داشته و این بلوک در پیشینه‌های مواد جغرافیایی به خوبی غنی‌سازی شده است.

میزان اطلاعات در مجموع فیلهای بلوک ۳ با توجه به تعداد و تنوع فیلهای، کمتر از حد مورد انتظار است. در این بلوک در مارک ایران ۶ فیلد وجود دارد که در بیکو وجود ندارد و این خود، توجه به این بلوک برای توصیف مواد جغرافیایی در مارک ایران را نشان می‌دهد؛ اما میزان توزیع اطلاعات در فیلهای این بلوک به شکلی است که فیلد ۳۰۰ به صورت قابل‌توجهی از نظر میزان اطلاعات با سایر فیلهای دارای اختلاف است. اگرچه عنوان این فیلد «یادداشت کلی» است، اما به نظر می‌رسد چون بخشی از پیشینه‌ها از فهرست قبلی کتابخانه ملی به فرمت مارک تبدیل شده است، این بخش از اطلاعات به صورت کلی در فیلد ۳۰۰ قرار گرفته است و لازم است که در اصلاحات بعدی اطلاعات در فیلد صحیح آن توزیع شود. یکی از فیلهای قابل‌توجه در بلوک ۳ که در راهنمای بیکو وجود دارد اما در مارک ایران استفاده نشده، فیلد ۳۲۶ یا «یادداشت نوع منبع الکترونیکی» است. از آنجا که شکل الکترونیکی مواد جغرافیایی نیز همچون سایر منابع اطلاعاتی روزبه‌روز در حال گسترش است لازم است در مارک ایران به این فیلد توجه شود و در صورت نیاز به بلوک ۳ اضافه شود.

در پیشینه‌های مواد جغرافیایی سه فیلد در بلوک ۴ مورد بررسی قرار گرفته است که هر سه آن‌ها در کاربرگه ورود اطلاعات مارک ایران وجود دارند اما در راهنمای بیکو وجود ندارند. فیلهای بلوک ۴ از نوع فیلهای ارتباطی هستند و نقش مهمی در ارتباط میان پیشینه‌های مختلف بر عهده دارند. اگرچه با قرار دادن فیلهای «اثر همراه»، «صحافی در» و «صحافی با» در این بلوک در کاربرگه‌های نقشه در مارک ایران تا حدودی نشان از توجه کتابخانه ملی به این بلوک را نشان داده است اما میزان اطلاعات وارد شده در این فیلهای بسیار اندک است. این در حالی است که ماهیت نقشه‌ها به شکلی است که همراه بودن یا به عبارتی دیگر، همراه داشتن اثر یا آثاری با نقشه‌ها از احتمال بالایی برخوردار است.

بلوک ۵ که مربوط به عنوان‌هایی به غیر از عنوان اصلی است. در این بلوک تفاوت مشخصی میان فیلهای در کاربرگه نقشه و اطلس وجود دارد. از آنجا که عنوان در نقشه‌ها نقش بسیار پراهمیتی بر عهده دارند و از طرفی معمولاً سایر اطلاعات عنوانی برای نقشه‌ها وجود ندارد. لذا، در مارک ایران تنها از سه فیلد برای توصیف سایر اطلاعات عنوان و یک فیلد برای ترجمه اطلاعات عنوان در کاربرگه نقشه استفاده شده است. در مورد

طبق جدول ۶ در مجموع ۳۵/۷۷ درصد انطباق بین فیلهای پیشینه‌های نقشه و ۳۹/۷۷ درصد انطباق بین فیلهای پیشینه‌های اطلس با عناصر (آر. دی. ای.) وجود دارد. نتیجه‌گیری همان‌گونه که قبلاً نیز اشاره شده است، مطالعات مختلفی با دیدگاه‌های متنوعی بر روی وضعیت پیشینه‌های موجود در فهرست کتابخانه ملی ایران انجام شده است. نکته مشترک این پژوهش‌ها، توجه به منابع چاپی (کتاب، پیاوند و ...) است. منابعی که از حیث محتوا و شکل انتشار، انتقال مفاهیم و حتی فراهم‌آوری و نگهداری تفاوت زیادی با منابع غیر کتابی و از جمله مواد جغرافیایی که موضوع خاص این پژوهش است، دارند. واضح است که سازمان‌دهی و فهرست‌نویسی این منابع نیز متفاوت باشد.

بررسی پیشینه‌های مواد جغرافیایی و در واقع پیشینه‌های نقشه و اطلس موجود در فهرست کتابخانه ملی ایران نکاتی را در خصوص فهرست‌نویسی این منابع روشن نموده است. از طرفی میزان انطباق اطلاعات موجود در پیشینه‌های مورد مطالعه با قواعد (آر. دی. ای.) مورد بررسی قرار گرفته است که پژوهشگر در این مبحث نتایج بررسی‌های خود را در دو بخش مختلف ارائه داده است.

وضعیت توصیف پیشینه‌های مواد جغرافیایی

در بلوک صفر تنها دو فیلد اصلی مورد بررسی قرار گرفته است که شامل فیلد شابک و فیلد شماره کتاب‌شناسی ملی است. شماره کتاب‌شناسی ملی، شماره‌ای است که نرم‌افزار رسا به صورت خودکار به هر پیشینه جدید اختصاص می‌دهد و طبیعتاً در همه رکوردها وجود دارد. در راهنمای بیکو به شماره کتاب‌شناسی ملی اشاره‌ای نشده است که با توجه به تصمیمات سازمانی در خصوص این فیلد امری طبیعی به نظر می‌رسد؛ اما نکته قابل‌توجه در این بلوک فیلد شابک یا شماره استاندارد بین‌المللی کتاب است. اگرچه این فیلد همان‌طور که از عنوان آن مشخص است، مخصوص کتاب است ولی در کاربرگه اطلس هم وجود دارد. به این دلیل که اطلس‌ها در قالب کتاب منتشر می‌شوند. در مجموع نتایج به دست آمده نشان می‌دهد این بلوک از نظر غنای اطلاعاتی در وضعیت خوبی قرار دارد.

بلوک بعدی، بلوک ۲ است که در این بلوک ۶ فیلد اصلی و دو فیلد فرعی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. فیلهایی از قبیل عنوان که مهم‌ترین عنصر در شناسایی و بازیابی یک اثر است، فیلد مقیاس، مشخصات ظاهری، فروست و ... در این بلوک وجود دارند. اهمیت بلوک ۲ به دلیل دارا بودن اطلاعات بسیار مهم و اصلی در شناسایی و بازیابی مواد جغرافیایی کاملاً واضح و روشن

راهکارها

در پیشینه‌های فعلی مواد جغرافیایی مورد بررسی، برخی فیلدها از غنای اطلاعاتی قابل قبولی برای انتقال به (آر. دی. ای.) برخوردار بوده‌اند. ولی این میزان انطباق، برای پیاده‌سازی (آر. دی. ای.) سطح مطلوبی نخواهد بود. به ویژه در بلوک‌های ۳، ۴ و ۵ این کاستی بیشتر نمایان است؛ بلوک‌هایی که نقش اصلی کتابداران و فهرست‌نویسان این کتابخانه می‌تواند قدم مهمی در این مسیر باشد.

در ایجاد ارتباط میان پیشینه‌های مختلف را بر عهده دارند. بنابراین، لازم است در مواردی که بلوک‌ها و فیلدهای فعلی پاسخگوی انطباق نیستند، کتابخانه ملی ایران به توسعه و گسترش این بلوک‌ها اقدام نماید. همچنین سیاست‌های فهرست‌نویسی این کتابخانه در مواردی که لازم است، مورد تجدیدنظر قرار گیرد تا حرکت به سمت (آر. دی. ای.) را تسهیل نماید و در نهایت توجه به آموزش و به‌روزرسانی دانش کتابداران و فهرست‌نویسان این کتابخانه می‌تواند قدم مهمی در این مسیر باشد.

اطلس‌ها فیلدهای این بلوک شباهت زیادی با کاربرگه کتاب دارد که این همسانی به دلیل شکل انتشاراتی اطلس‌ها طبیعی است. بلوک ۶ را می‌توان یکی از غنی‌ترین بلوک‌های اطلاعاتی در پیشینه‌های مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران دانست. در مورد نقشه‌ها اختصاص موضوع به شکلی مطلوب، جامع و متنوع (جغرافیایی، شکلی، موضوعی) انجام شده است؛ که نتایج این امر در بازیابی اطلاعات به خوبی نمایان خواهد بود. وضعیت بلوک ۶ نشان می‌دهد که نه تنها سیاست فهرست‌نویسی مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران در کنار توجه به فهرست توصیفی به فهرست تحلیلی نیز توجه نموده است، بلکه علاوه بر آن فهرست‌نویسان نیز مهارت و دقت لازم در تخصیص موضوعات به این منابع را به کار برده‌اند.

در بلوک ۷ به لحاظ تنوع و جامعیت فیلدهای اطلاعاتی، مارک ایران به خوبی به آن پرداخته است و نسبت به راهنمای بیکو از تنوع بالایی برخوردار است. اهمیت این بلوک در شناسایی و بازیابی تهیه‌کنندگان یک اثر به خوبی واضح است. اهمیت این موضع زمانی بیشتر مشخص می‌شود که یادآور می‌شویم در توصیف مواد جغرافیایی به ویژه نقشه‌ها، عنوان، نقش سرشناسه دارد و به ترسیم‌کننده و سایر تهیه‌کنندگان، شناسه افزوده برای نقطه دسترسی و بازیابی بهتر اختصاص می‌یابد. میزان اطلاعات وارد شده در این بلوک نیز در حد مطلوبی است و شناسه‌های افزوده فردی و تنالگانی به پیشینه‌های نقشه و اطلس اختصاص داده شده است.

میزان انطباق عناصر توصیفی به کار رفته در پیشینه مواد جغرافیایی کتابخانه ملی ایران با قواعد (آر. دی. ای.)

این بخش از پژوهش حاضر مربوط به بررسی میزان انطباق عناصر پیشینه‌های فعلی کتابخانه ملی ایران با قواعد (آر. دی. ای.) است. قواعد (آر. دی. ای.) عناصر فراوانی را برای توصیف منابع اطلاعاتی معرفی می‌کند و این توجه به جزئیات و عناصر فراوان باعث شده است که استانداردهای فعلی توصیف مانند یونی مارک با ساختار فعلی خود، توانایی انطباق با همه عناصر موجود در (آر. دی. ای.) را نداشته باشند. داده‌های موجود در پیشینه‌های فعلی در قالب فیلدهای اصلی و فرعی ذخیره شده‌اند. بنابراین، برای انطباق بهتر داده‌های فعلی با عناصر (آر. دی. ای.) لازم است در حد امکان فیلدهای اصلی و فرعی که امکان انطباق با عناصر مورد نظر را دارند، معرفی شوند.

References

- Akbari, S. (2017). *The current status of geographic map collections in specialized libraries in Tehran*. Library, 3(35) , 131-109. (In persian)
- Amiri, N. (2019). *Adapting the data elements of traditional Iranian musical resources with the library reference model of the functional requirements of bibliographic records (FRBR-LRM) with the aim of localizing the model*. PhD Thesis. Supervisors: Nosrat Riahinia, Shole Aristopour; Consultant professors: Dariush Alimohammadi, Mohsen Hajizini El Abdini, Khawarzmi University. (In persian)
- Bagherifar, S., & Mousavichelak, A. (2015). *Examining the degree of compatibility of the rules of R. January. Oh you. with related Persian works (case study: Shahnameh)*. Librarianship, archive and bibliography. theoretical and applied researches in information science and epistemology, 4(1) , 351-335. (In persian)
- Beamer, A. (2009). *Map metadata: essential elements for search and storage*. Program.
- Mitchell, E. (2013). Is RDA ready?: an analysis of case studies on RDA testing. *Technical Services Quarterly*, 30(1) , 70-82.
- Moradi, Kh. (2008). *Examining the descriptive elements used in the bibliographic records of Iran's digital libraries based on RDA rules. and providing a suggested model for applying these rules*. Master's thesis, Payam Noor University, Mashhad. (In persian).
- Pazuki, F. (2011). *Feasibility of applying the rules of description and access to the source (RDA) in the Organization of Documents and the National Library of the Islamic Republic of Iran*. Master's thesis in librarianship and information. Payam Noor university of Tehran. (In persian)
- Rabiei, A. (2017). *Map in the library*. Development of Geography Education, 34(2) , 55-48. (In persian)
- Rokhshani, M. (2011). *Investigating the status of description of Internet resources in R. January. oh you. and comparing it with Anglo-American cataloging rules*. Master's thesis in the field of librarianship and information. Faculty of Educational Sciences and Psychology, Birjand University. (In persian)
- Rockwell, K. (1999). Problem areas in the descriptive cataloging of sheet maps. *Cataloging & classification quarterly*, 27(1-2) , 39-63.
- Seikel, M., & Steele, T. (2011). How MARC has changed: The history of the format and its forthcoming relationship to RDA. *Technical Services Quarterly*, 28(3) , 322-334.
- Shabanzad, M., & Derkhosh, M. (2010). R. D. E: A new look at the future of cataloging. *Kilyat Mah*, 14th year, 4(7) , 89-82. (In persian)